

ГЛОБАЛЬНА МАТРИЦЯ ЖОРСТКОСТІ ОБ'ЄКТА ТА ЇЇ ПРОГРАМНА РЕАЛІЗАЦІЯ

Розглянемо балку, жорстко закріплену з одного краю під дією зосередженої сили на другому краї (рис. 1). Товщину балки прийнемо рівною $b/4$. Модуль пружності матеріалу балки дорівнює E , а коефіцієнт Пуассона – ν .

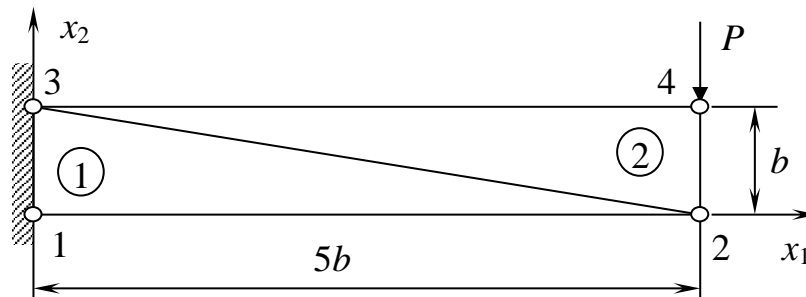

Рис. 1.

Розіб'ємо конструкцію на два скінченних елемента як показано на рисунку 1. При побудові матриць жорсткості окремих елементів доцільно спочатку скористатися місцевими системами координат, а потім перетворити їх у глобальну (базисну), пов'язану із конструкцією систему координат (рис. 2).

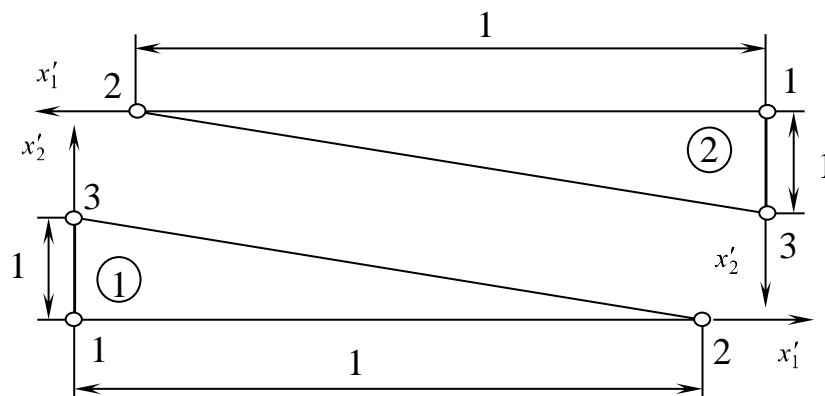

Рис. 2.

У місцевих системах координат (див. рис. 2) обидва елементи будуть абсолютно ідентичними і будуть співпадати із скінченним елементом, матриця жорсткості для якого побудована у попередньому розділі. Тому скористаємося вже отриманими функціями форми.

Залежність між базисною системою координат та локальними системами координат визначається залежностями:

для першого скінченного елемента маємо

$$x'_1 = \frac{x_1}{5b}; \quad x'_2 = \frac{x_2}{b}$$

для другого скінченного елемента маємо

$$x'_1 = 1 - \frac{x_1}{5b}; \quad x'_2 = 1 - \frac{x_2}{b}.$$

Тоді функції форми для першого скінченного елемента будуть дорівнювати:

$$N_1 = 1 - \frac{x_1}{5b} - \frac{x_2}{b}; \quad N_2 = \frac{x_1}{5b}; \quad N_3 = \frac{x_2}{b}.$$

А функції форми для другого скінченного елемента будуть дорівнювати

$$N_2 = 1 - \frac{x_2}{b}; \quad N_3 = 1 - \frac{x_1}{5b}; \quad N_4 = \frac{x_1}{5b} + \frac{x_2}{b} - 1.$$

Враховуючі співвідношення Коші для трикутного скінченного елемента отримуємо:

$$[B_{(1)}] = \begin{bmatrix} -\frac{1}{5b} & 0 & \frac{1}{5b} & 0 & 0 & 0 \\ 0 & -\frac{1}{b} & 0 & 0 & 0 & \frac{1}{b} \\ -\frac{1}{b} & -\frac{1}{5b} & 0 & \frac{1}{5b} & \frac{1}{b} & 0 \end{bmatrix}.$$

Для другого трикутного скінченного елемента маємо:

$$[B_{(2)}] = \begin{bmatrix} 0 & 0 & -\frac{1}{5b} & 0 & \frac{1}{5b} & 0 \\ 0 & -\frac{1}{b} & 0 & 0 & 0 & \frac{1}{b} \\ -\frac{1}{b} & 0 & 0 & -\frac{1}{5b} & \frac{1}{b} & \frac{1}{5b} \end{bmatrix}$$

Матриця жорсткості першого скінченного елемента буде дорівнювати:

$$[K_{(1)}] = t \int_0^{5b} \int_0^{b-\frac{x_1}{5}} [B_{(1)}]^T [E] [B_{(1)}] dx_2 dx_1 =$$

$$= \frac{Et}{(1+\nu)(1-2\nu)} \int_0^{5b} \int_0^{b-\frac{x_1}{5}} \begin{bmatrix} -\frac{1}{5b} & 0 & -\frac{1}{b} \\ 0 & -\frac{1}{b} & -\frac{1}{5b} \\ \frac{1}{5b} & 0 & 0 \\ 0 & 0 & \frac{1}{5b} \\ 0 & 0 & \frac{1}{b} \\ 0 & \frac{1}{b} & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1-\nu & \nu & 0 \\ \nu & 1-\nu & 0 \\ 0 & 0 & \frac{1-2\nu}{2} \end{bmatrix} \times$$

$$\times \begin{bmatrix} -\frac{1}{5b} & 0 & \frac{1}{5b} & 0 & 0 & 0 \\ 0 & -\frac{1}{b} & 0 & 0 & 0 & \frac{1}{b} \\ -\frac{1}{b} & -\frac{1}{5b} & 0 & \frac{1}{5b} & \frac{1}{b} & 0 \end{bmatrix} dx_2 dx_1 = \frac{5Et}{2(1+\nu)(1-2\nu)} \times$$

$$\times \begin{bmatrix} \frac{27-52\nu}{50} & \frac{1}{10} & -\frac{1-\nu}{25} & -\frac{1-2\nu}{10} & -\frac{1-2\nu}{2} & -\frac{\nu}{5} \\ \frac{1}{10} & \frac{51-52\nu}{50} & \frac{\nu}{5} & -\frac{1-2\nu}{50} & -\frac{1-2\nu}{10} & \nu-1 \\ -\frac{1-\nu}{25} & -\frac{\nu}{5} & \frac{1-\nu}{25} & 0 & 0 & \frac{\nu}{5} \\ \frac{1-2\nu}{10} & \frac{1-2\nu}{50} & 0 & \frac{1-2\nu}{50} & \frac{1-2\nu}{10} & 0 \\ -\frac{10}{1-2\nu} & -\frac{50}{1-2\nu} & 0 & \frac{10}{1-2\nu} & \frac{1-2\nu}{4} & 0 \\ \frac{2}{-5} & \frac{10}{\nu-1} & \frac{\nu}{5} & 0 & 0 & 1-\nu \end{bmatrix}$$

Для другого скінченного елемента маємо:

$$\begin{aligned} [K_{(2)}] &= t \int_0^{5b} \int_{b-\frac{x_1}{5}}^b [B_{(2)}]^T [E] [B_{(2)}] dx_2 dx_1 = \\ &= \frac{Et}{(1+\nu)(1-2\nu)} \int_0^{5b} \int_{b-\frac{x_1}{5}}^b \begin{bmatrix} 0 & 0 & -\frac{1}{b} \\ 0 & -\frac{1}{b} & 0 \\ -\frac{1}{5b} & 0 & 0 \\ 0 & 0 & -\frac{1}{5b} \\ \frac{1}{5b} & 0 & \frac{1}{b} \\ 0 & \frac{1}{b} & \frac{1}{5b} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1-\nu & \nu & 0 \\ \nu & 1-\nu & 0 \\ 0 & 0 & \frac{1-2\nu}{2} \end{bmatrix} \times \\ &\times \begin{bmatrix} 0 & 0 & -\frac{1}{5b} & 0 & \frac{1}{5b} & 0 \\ 0 & -\frac{1}{b} & 0 & 0 & 0 & \frac{1}{b} \\ -\frac{1}{b} & 0 & 0 & -\frac{1}{5b} & \frac{1}{b} & \frac{1}{5b} \end{bmatrix} dx_2 dx_1 = \frac{5Et}{2(1+\nu)(1-2\nu)} \times \end{aligned}$$

$$\times \begin{bmatrix} \frac{27-52\nu}{50} & \frac{1}{10} & -\frac{1-\nu}{25} & -\frac{1-2\nu}{10} & -\frac{1-2\nu}{2} & -\frac{\nu}{5} \\ \frac{1}{10} & \frac{51-52\nu}{50} & \frac{\nu}{5} & -\frac{1-2\nu}{50} & -\frac{1-2\nu}{10} & \nu-1 \\ -\frac{1-\nu}{25} & -\frac{\nu}{5} & \frac{1-\nu}{25} & 0 & 0 & \frac{\nu}{5} \\ \frac{1-2\nu}{10} & \frac{1-2\nu}{50} & 0 & \frac{1-2\nu}{50} & \frac{1-2\nu}{10} & 0 \\ -\frac{1-2\nu}{2} & -\frac{1-2\nu}{10} & 0 & \frac{1-2\nu}{10} & \frac{1-2\nu}{4} & 0 \\ -\frac{\nu}{5} & \nu-1 & \frac{\nu}{5} & 0 & 0 & 1-\nu \end{bmatrix}.$$

Враховуючи умови навантаження та закріплення, будемо мати такі крайові умови:

$$u_1^{(1)} = u_2^{(1)} = u_1^{(3)} = u_2^{(3)} = 0,$$

$$P_1^{(1)} = P_2^{(1)} = P_1^{(2)} = P_2^{(2)} = P_1^{(3)} = P_2^{(3)} = P_1^{(4)} = 0; P_2^{(4)} = -P.$$

Для побудови глобальної матриці жорсткості конструкції доцільно записати матрицю інциденцій, яка однозначно показує відповідність глобальної нумерації вузлів з локальною нумерацією вузлів кожного скінченного елемента. Дана матриця має розмірність $n \times t$, де n – загальна кількість вузлів конструкції помножена на кількість ступенів свободи, t – кількість вузлів скінченного елемента помножена на кількість ступенів свободи вузла. Кількість матриць інциденцій дорівнює кількості скінченних елементів конструкції. Матриця інциденцій має структуру:

		Номера вузлів скінченного елемента									
		1		2		...		m			
		Напрям									
		1		2		...		1		2	
Номера вузлів конструкції	Нолярям	1	1	2	1	2	...	1	2
			2	1	2	1	2	...	1		
		2	1	2	1	2	...	1	2
			2	1	2	1	2	...	1		
		3	1	2	1	2	...	1	2
			2	1	2	1	2	...	1		
...	...	1	2	1	2	...	1	2	
n	1	2	1	2	...	1	2		
	2	1	2	1	2	...	1			2	

Глобальна матриця жорсткості системи має вид:

$$[\tilde{K}] = \sum_{e=1}^l [i_{(e)}]^T [K_{(e)}] [i_{(e)}],$$

де l – загальна кількість скінченних елементів.

Матриця жорсткості першого елемента:

		Номера вузлів скінченного елемента								
		1(1)		2(2)		3(3)				
		Напрям								
		1		2		1		2		
$[K_{(1)}] =$	Нолярям	1(1)	1	2	1	2	1	2
			2	1	2	1	2	1		
		2(2)	1	2	1	2	1	2
			2	1	2	1	2	1		
		3(3)	1	2	1	2	1	2
			2	1	2	1	2	1		

ПОБУДОВА СИСТЕМИ РОЗВ'ЯЗУВАЛЬНИХ РІВНЯНЬ ТА ПРОЦЕДУРА ЇЇ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Тоді система розв'язувальних рівнянь методу скінченних елементів прийме вид:

$$\begin{bmatrix}
 k_{11}^{(1)} & k_{12}^{(1)} & & k_{13}^{(1)} & k_{14}^{(1)} & & k_{15}^{(1)} & k_{16}^{(1)} & & 0 & 0 \\
 k_{21}^{(1)} & k_{22}^{(1)} & & k_{23}^{(1)} & k_{24}^{(1)} & & k_{25}^{(1)} & k_{26}^{(1)} & & 0 & 0 \\
 k_{31}^{(1)} & k_{32}^{(1)} & k_{33}^{(1)} + k_{55}^{(2)} & k_{34}^{(1)} + k_{56}^{(2)} & k_{35}^{(1)} + k_{53}^{(2)} & k_{36}^{(1)} + k_{54}^{(2)} & k_{51}^{(2)} & k_{52}^{(2)} & & & \\
 k_{41}^{(1)} & k_{42}^{(1)} & k_{43}^{(1)} + k_{65}^{(2)} & k_{44}^{(1)} + k_{66}^{(2)} & k_{45}^{(1)} + k_{63}^{(2)} & k_{46}^{(1)} + k_{64}^{(2)} & k_{61}^{(2)} & k_{62}^{(2)} & & & \\
 k_{51}^{(1)} & k_{52}^{(1)} & k_{53}^{(1)} + k_{35}^{(2)} & k_{54}^{(1)} + k_{36}^{(2)} & k_{55}^{(1)} + k_{33}^{(2)} & k_{56}^{(1)} + k_{34}^{(2)} & k_{31}^{(2)} & k_{32}^{(2)} & & & \\
 k_{61}^{(1)} & k_{62}^{(1)} & k_{63}^{(1)} + k_{45}^{(2)} & k_{64}^{(1)} + k_{46}^{(2)} & k_{65}^{(1)} + k_{43}^{(2)} & k_{66}^{(1)} + k_{44}^{(2)} & k_{41}^{(2)} & k_{42}^{(2)} & & & \\
 0 & 0 & & k_{15}^{(2)} & k_{16}^{(2)} & & k_{13}^{(2)} & k_{14}^{(2)} & & k_{11}^{(2)} & k_{12}^{(2)} \\
 0 & 0 & & k_{25}^{(2)} & k_{26}^{(2)} & & k_{23}^{(2)} & k_{24}^{(2)} & & k_{21}^{(2)} & k_{22}^{(2)}
 \end{bmatrix}
 \begin{Bmatrix}
 u_1^{(1)} \\
 u_2^{(1)} \\
 u_1^{(2)} \\
 u_2^{(2)} \\
 u_1^{(3)} \\
 u_2^{(3)} \\
 u_1^{(4)} \\
 u_2^{(4)}
 \end{Bmatrix}
 =
 \begin{Bmatrix}
 P_1^{(1)} \\
 P_2^{(1)} \\
 P_1^{(2)} \\
 P_2^{(2)} \\
 P_1^{(3)} \\
 P_2^{(3)} \\
 P_1^{(4)} \\
 P_2^{(4)}
 \end{Bmatrix},$$

або враховуючи крайові умови:

$$\begin{bmatrix}
 k_{11}^{(1)} & k_{12}^{(1)} & & k_{13}^{(1)} & k_{14}^{(1)} & & k_{15}^{(1)} & k_{16}^{(1)} & & 0 & 0 \\
 k_{21}^{(1)} & k_{22}^{(1)} & & k_{23}^{(1)} & k_{24}^{(1)} & & k_{25}^{(1)} & k_{26}^{(1)} & & 0 & 0 \\
 k_{31}^{(1)} & k_{32}^{(1)} & k_{33}^{(1)} + k_{55}^{(2)} & k_{34}^{(1)} + k_{56}^{(2)} & k_{35}^{(1)} + k_{53}^{(2)} & k_{36}^{(1)} + k_{54}^{(2)} & k_{51}^{(2)} & k_{52}^{(2)} & & & \\
 k_{41}^{(1)} & k_{42}^{(1)} & k_{43}^{(1)} + k_{65}^{(2)} & k_{44}^{(1)} + k_{66}^{(2)} & k_{45}^{(1)} + k_{63}^{(2)} & k_{46}^{(1)} + k_{64}^{(2)} & k_{61}^{(2)} & k_{62}^{(2)} & & & \\
 k_{51}^{(1)} & k_{52}^{(1)} & k_{53}^{(1)} + k_{35}^{(2)} & k_{54}^{(1)} + k_{36}^{(2)} & k_{55}^{(1)} + k_{33}^{(2)} & k_{56}^{(1)} + k_{34}^{(2)} & k_{31}^{(2)} & k_{32}^{(2)} & & & \\
 k_{61}^{(1)} & k_{62}^{(1)} & k_{63}^{(1)} + k_{45}^{(2)} & k_{64}^{(1)} + k_{46}^{(2)} & k_{65}^{(1)} + k_{43}^{(2)} & k_{66}^{(1)} + k_{44}^{(2)} & k_{41}^{(2)} & k_{42}^{(2)} & & & \\
 0 & 0 & & k_{15}^{(2)} & k_{16}^{(2)} & & k_{13}^{(2)} & k_{14}^{(2)} & & k_{11}^{(2)} & k_{12}^{(2)} \\
 0 & 0 & & k_{25}^{(2)} & k_{26}^{(2)} & & k_{23}^{(2)} & k_{24}^{(2)} & & k_{21}^{(2)} & k_{22}^{(2)}
 \end{bmatrix}
 \begin{Bmatrix}
 0 \\
 0 \\
 u_1^{(2)} \\
 u_2^{(2)} \\
 0 \\
 0 \\
 u_1^{(4)} \\
 u_2^{(4)}
 \end{Bmatrix}
 =
 \begin{Bmatrix}
 0 \\
 0 \\
 0 \\
 0 \\
 0 \\
 0 \\
 -P \\
 0
 \end{Bmatrix}.$$

Відомі з крайових умов значення вектору переміщень дозволяють зменшити розмірність системи викреслюванням відповідних рядків та стовбців, для даної задачі остаточний результат можна отримати з системи:

$$\begin{bmatrix} k_{33}^{(1)} + k_{55}^{(2)} & k_{34}^{(1)} + k_{56}^{(2)} & k_{51}^{(2)} & k_{52}^{(2)} \\ k_{43}^{(1)} + k_{65}^{(2)} & k_{44}^{(1)} + k_{66}^{(2)} & k_{61}^{(2)} & k_{62}^{(2)} \\ k_{15}^{(2)} & k_{16}^{(2)} & k_{11}^{(2)} & k_{12}^{(2)} \\ k_{25}^{(2)} & k_{26}^{(2)} & k_{21}^{(2)} & k_{22}^{(2)} \end{bmatrix} \begin{Bmatrix} u_1^{(2)} \\ u_2^{(2)} \\ u_1^{(4)} \\ u_2^{(4)} \end{Bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ -P \end{bmatrix}.$$